

Adviesraad

SAMENLEVINGSZAKEN MAASSLUIS

Postbus 55
3140 AB Maassluis

T 010 – 593 1905

E samenlevingszaken@maassluis.nl

I www.maassluis.nl/adviesraad-samenlevingszaken

Burgemeester en Wethouders van de gemeente
Maassluis
Copy: Gemeenteraad Maassluis

uw kenmerk UIT-14-16407/Z-11-00942

datum 25 juli 2014

ons kenmerk AS juli 2014 1

bijlage(n)

onderwerp Advies inzake de concept-kadernota regionaal Participatiebedrijf Stroomopwaarts

Geacht College van Burgemeester en Wethouders,

De Adviesraad Samenlevingszaken voldoet gaarne aan uw verzoek om advies te geven over de concept-versie “ kadernota Regionaal Participatiebedrijf Stroomopwaarts”. Zoals in het advies van de Adviesraad van 29 januari 2014 is aangegeven ziet de Adviesraad flinke voordelen in de vorming van een gezamenlijk bedrijf en we zijn dan ook verheugd dat de gemeenteraden krediet ter beschikking hebben gesteld om verdere stappen te verkennen om een goed onderbouwde beslissing te nemen. Deze kadernota geeft een goed inzicht hoe het college denkt invulling te geven aan samenwerking met Vlaardingen en Schiedam. Dat waardering voor de kadernota weerhoudt de Adviesraad er echter niet van enkele kritische opmerkingen en aanvullingen te geven.

1. Allereerst moet ons van het hart dat we verrast zijn door deze kadernota. In februari is door de gemeenteraden positief beslist over de hoofdlijnen van de organisatie Stroomopwaarts en de verwachting destijds was dat medio 2014 over de businesscase beslist zou worden. Deze kadernota was destijds niet voorzien en het is niet duidelijk of de hoofdlijnen die destijds zijn getekend door deze kadernota worden weggewist of dat daar aan wordt vastgehouden.

Uit deze concept-kadernota blijkt dat er na de concept-versie een definitieve kadernota zal komen en vervolgens een “businesscase”. De vraag rijst dan welke nota het beslisdocument zal worden voor een go of no go voor Stroomopwaarts als gezamenlijke uitvoeringsorganisatie van het Sociale Beleid: de kadernota of de nota businesscase? Naar de mening van de Adviesraad kan de kadernota niet het beslisdocument zijn, omdat enkele onderwerpen die fundamenteel zijn voor de beslissing niet duidelijk genoeg in de kadernota zijn beschreven. Het gaat hier onder meer om taken die de nieuwe organisatie gaat uitoefenen (bijvoorbeeld de zorg voor de arbeidsmatige dagbesteding, de zorg voor beschut werk en de zorg voor het beleid op het terrein van de “tegenprestatie”) en gevolgen zullen hebben voor de nieuwe organisatie, over de verdeling van de verantwoordelijkheden in de nieuwe organisatie (welke verantwoordelijkheden krijgt het algemeen bestuur, welke het dagelijkse bestuur, welke de directieraad en welke de directeur) en om de verdeling van de lasten over de drie gemeentes. Anderzijds zal, indien volgend op de kadernota de gemeenteraden vervolgens een beslissing over de “Businesscase” nemen, de tijd tussen deze beslissing en het moment van 1 januari 2015, het moment dat er een volwaardige organisatie moet staan, tekort worden.

De Adviesraad adviseert daarom over de definitieve kadernota Regionaal Participatiebedrijf Stroomopwaarts en de Businesscase Stroomopwaarts gelijktijdig een beslissing te nemen. Als dat

niet mogelijk zou zijn dan twijfelt de Adviesraad er aan of de organisatie wel tijdig operationeel kan zijn en adviseert de Adviesraad U na te denken hoe de gemeentes hun verantwoordelijkheden gaan uitvoeren in de tussentijd tussen 1 januari 2015 en de oprichting van de nieuwe organisatie. Een vraag waar de Adviesraad ook mee worstelt is wat er gaat gebeuren als de nieuwe organisatie helemaal niet van de grond komt: is er een plan B?

2. Eén van de zorgpunten in het advies van de Adviesraad van 29 januari was dat er weinig aandacht was voor de samenhang tussen het sociale beleidsveld en de andere beleidsvelden zoals welzijn, jeugd, ouderen en gehandicapten. Uit de huidige nota blijkt dat U deze zorgen met ons heeft gedeeld en in het hoofdstuk "Positionering in het sociale domein" maakt U onder meer duidelijk dat U in de businesscase Stroomopwaarts een basis dienstverlening richting wijkteam(s) gaat opnemen.

3. Een ander punt van zorg van de Adviesraad was de nadruk op harmonisering, waardoor het moeilijk wordt om vanuit de gemeentes het beleid van de nieuwe organisatie rechtstreeks te beïnvloeden. De Adviesraad adviseerde minder accent op harmonisering en meer accent op flexibiliteit, maatwerk en serviceverlening.

Uit de huidige concept-nota blijkt dat U niet kiest voor de door de Adviesraad geadviseerde werkwijze om het beleid dichter bij de afzonderlijke gemeentes te houden doch eerder het tegenovergestelde. In de nota van november 2013 was nog opgenomen dat "het strategisch beleid bepaald wordt door de individuele gemeentes". In de concept-kadernota staat nu dat "de bundeling van het beleid heeft betrekking op operationeel, tactisch **EN STRATEGISCH** beleid (zie pagina 7).

Voorts schrijft U dat als algemeen uitgangspunt is gekozen dat (zie pagina 4) "Stroomopwaarts is...verantwoordelijk voor de **beleidsontwikkeling** en de uitvoering van de participatiewet". De vorming van het zelfstandig bestuursorgaan op deze wijze zal resulteren in een ambtelijk bolwerk dat door de gemeenteraad slechts via een ingewikkelde en langdurige weg is te beïnvloeden. Dat zou kunnen gaan knagen aan het draagvlak van de organisatie onder de drie gemeentes.

De Adviesraad adviseert U te zoeken naar een weg via welke gemeenteraden op eenvoudige en snelle wijze invloed kunnen uitoefenen op wat er in hun gemeente gebeurt. (Uiteraard kunnen hier extra kosten aan verbonden zijn). Een mogelijke oplossing zou kunnen zijn dat in de verordening een bepaling wordt opgenomen, zoals ook wel in andere Gemeenschappelijke Regelingen op dit terrein is opgenomen, namelijk "Als de gemeenteraad een afwijkend beleid wil voeren dan wat het Algemeen Bestuur wil, dan voert de directeur dat uit."

4. In de nota worden vele ambities beschreven: "betere dienstverlening", "hogere klanttevredenheid", "vergroten arbeidsparticipatie", "structureel voordeel in vaste lasten", "maximale benutting arbeidspotentieel", "Stroomopwaarts stimuleert, ondersteunt, daagt uit en activeert mensen, draagt zorg dat zoveel mensen meedoen" en "ontzorgen ondernemers". Op deze wijze vormt de nota te zeer een ontwikkeldocument. Om al deze ambities waar te maken zijn inspanningen van Stroomopwaarts nodig en deze kosten geld aan de deelnemende gemeentes. Geld is beperkt beschikbaar, zodat ook de ambities slechts in beperkte mate kunnen worden gerealiseerd. De Adviesraad adviseert om de verwachtingen niet te hoog te laten oplopen en om realistische en realiseerbare ambities op te nemen in de kadernota en de businesscase. Uitgangspunt daarbij is, zoals de nota ook stelt, dat de mensen zelf verantwoordelijk zijn voor hun werk en inkomen. De overheid maakt een vangnet, zodat mensen die niet zelf voor hun werk en inkomen kunnen zorgen bijstand kunnen krijgen om werk te vinden en om in hun levensonderhoud te voorzien. De Adviesraad adviseert een concretiseringsslag te maken zowel wat betreft hoe de taken worden aangepakt als hoe de organisatie die deze taken gaat uitvoeren wordt ingericht.

5. Samenwerking met organisaties op sociaal terrein is cruciaal wil de nieuwe organisatie slagen. Dat geldt ook voor samenwerking met het onderwijs, de sociale wijkteams, de ondernemers en tal van andere organisaties in onze gemeenschap. De Adviesraad adviseert om dit expliciet in de visie van Stroomopwaarts en de uitgangspunten voor de dienstverlening (zie pagina 18) op te nemen.

6. De concept-kadernota besteedt weinig aandacht aan de Sociale Werkvoorzieningsorganisaties/Beschut werk. De Sociale Werkvoorzieningsorganisatie wordt in het personeelsbestand van de nieuwe organisatie zeker numeriek een groot onderdeel. Wel wordt er op diverse plaatsen gesproken over “businesscaseS” (bijvoorbeeld op pagina 26 en 27). Komt voor dit onderdeel van Stroomopwaarts een aparte businesscase of waarom wordt gesproken over businesscaseS?

7. Eén van de onderwerpen in de participatiewet is “tegenprestatie”. In deze concept-nota komt het begrip slechts in een voetnoot voor (pagina 21). Dit zou kunnen betekenen dat dit onderwerp de komende 5 jaren geen aandacht gaat krijgen. In Maassluis is een aantal projecten uitgevoerd en is ervaring opgedaan en wellicht is dat in de 2 zustergemeen ook het geval. Duidelijk is dat er aan het vragen van een tegenprestatie een aantal haken en ogen zitten.

Toch adviseert de Adviesraad op dit onderwerp ook voor de komende 5 jaren voortvarend beleid te ontwikkelen. Uit onderzoek blijkt dat 75 % van de mensen met een uitkering positief staan tegenover het leveren van een tegenprestatie. Duidelijk is ook dat de mensen met een uitkering vele capaciteiten hebben die nu onvoldoende aan de samenleving ten goede kunnen komen. De inbreng van deze mensen met een uitkering kan een grote meerwaarde hebben voor allerlei maatschappelijke organisaties en verenigingen, zoals ieder die met vrijwilligers werkt, dagelijks ervaart. Duidelijk is ook dat er veel vraag is naar vrijwilligers: bij het vrijwilligerssteunpunt zijn meer dan 300 vacatures!. Uitgangspunt van de participatiewet is ook dat zoveel mogelijk mensen participeren in de samenleving en niet langs de kant blijven staan. Mensen met een uitkering dienen een tegenprestatie te leveren naar vermogen en daarbij dient uitgangspunt te zijn dat het vrijwilligerswerk aansluit bij hun talenten en passies.

De Adviesraad adviseert om in deze kadernota op te nemen dat er vóór 1 januari 2015 beleid ontwikkeld gaat worden en in een verordening wordt vastgelegd op het gebied van de tegenprestatie en dat deze organisatie de taak krijgt om dit beleid uit te voeren. Onderwerpen die daarbij aan de orde moeten komen zijn o.a.: op welke deel van de bijstand ontvangende doelgroep richt de organisatie zich primair bij het stimuleren van het bieden van een tegenprestatie (enthousiastelingen, aarzelaars of weigeraars), hoe gaat de Sociale Dienst op dit terrein samenwerken met maatschappelijke organisaties (bijvoorbeeld via het contactpersonen) of wordt er ook gezocht naar projecten, welke standaardovereenkomsten worden ontwikkeld, hoe gaat communicatie om tegenprestatie te bevorderen vorm krijgen (workshops, individuele gesprekken, folder etc.) , welke stappen kies je bij het benaderen van de mensen met een uitkering (primair verleiden, secundair aansporen of ga je ook notoire weigeraars bestraffen via korting op uitkering), logboek van het werk bijhouden, hoeveel middelen willen we uit het gemeentefonds vrij maken voor dit doel, etc.

8. De nieuwe organisatie krijgt een vrij complexe bestuursstructuur met een algemeen bestuur (zie pagina 29), een dagelijks bestuur (zie pagina 29), een directieraad (zie pagina 4) en een directeur (pagina 11). De gemeentesecretarissen zijn eindverantwoordelijk (zie pagina 11). Zoals we uit de

recente discussies rond de woningcorporaties hebben geleerd leidt een vage verdeling van de verantwoordelijkheden vroeg of laat tot problemen.

De Adviesraad adviseert om de verantwoordelijkheden van deze diverse organen goed te omschrijven, zodat het enerzijds helder is voor alle betrokkenen, doch er ook geen overlappingsen bestaan.

9. Binnen de Adviesraad horen we diverse keren de verzuchting dat het er allemaal ingewikkeld uitziet en dat het voor een niet ingewijde moeilijk te volgen is. Deels is dit inherent aan het ontwikkelen van zo'n organisatie, doch deels ligt het ook aan het gebruik van termen en verullende woordgebruik in de nota.

De Adviesraad wil U hier attent op maken en adviseert U helder taalgebruik. Waarom bijvoorbeeld in de plaats van een term als "Stroomopwaarts" niet gewoon een term gebruiken Gemeenschappelijke Sociale Dienst MVS, zodat ieder de organisatie kan plaatsen. Waarom een term als (BUIG-gelden, pagina 8), waarvan alleen insiders weten wat er precies onder valt, niet even uitleggen). Waarom de term "lean" bedrijf (pagina 8) niet verder verduidelijkt. Waarom een zin als (pagina 10) "Door deze verbondenheid verandert de rol van de Raad en het college niet" terwijl ieder kan bedenken dat dit formeel zo kan zijn, maar materieel niet. Een vage zin als "de colleges krijgen een rol in het algemeen en dagelijks bestuur" (pagina 11) terwijl het er om gaat welke rol. Er wordt gesproken over "kleine beleidsmatige verschillen" tussen de gemeentes doch om welke verschillen gaat het dan zoal (pagina 19). "Ondernemers zijn de belangrijkste klanten van Stroomopwaarts": voor ieders gevoel is dit een merkwaardige invalshoek.

10. Een van de verschillen tussen de gemeentes betreft de schuldhulpverlening, die in Maassluis door een extern bureau wordt gedaan en in de andere gemeentes door de gemeentes in eigen beheer. Ook in de andere gemeentes worden reeds had- en spandiensten verleend door hetzelfde externe bureau dat in Maassluis actief is. De ervaringen in onze buurgemeentes zijn positief, een overgang in Maassluis naar de werkwijze zoals in Vlaardingen en Schiedam levert een bijdrage aan de harmonisering. Wel vraagt de Adviesraad aandacht voor een zorgvuldige overgang, want het betreft een kwetsbare groep en de ervaring leert dat bij overdracht van dossiers er gemakkelijk fricties ontstaan. Voorkomen dient te worden dat er een lacune in de begeleiding ontstaat. De Adviesraad is ook bang dat er kennis en ervaring verdwijnt. De Adviesraad adviseert dan ook om te kijken in hoeverre de huidige kennis en ervaring bij de externe partner over te nemen is of dat er eventueel een integratie of samensmelting mogelijk is.

11. In het advies van februari vroeg de Adviesraad aandacht voor communicatie rond deze transitie. We constateren dat er richting de medewerkers en de medewerkers van de sociale Werkvoorziening er inmiddels acties zijn ondernomen. De tijd dringt echter dat richting het publiek meer openheid wordt gegeven. De Adviesraad adviseert U dan ook om rond de vorming van Stroomopwaarts doch ook rond de inhoudelijke veranderingen van de maatregelen een communicatieplan te maken en tijdig uit te voeren. Met name ook Vraagstuk zal voldoende geëquipeerd moeten worden om de individuele vragen die te verwachten zijn op te kunnen vangen.

Bart Luttk,
Voorzitter van de Adviesraad Samenlevingszaken Maassluis